

Vergaderjaar 1986–1987

19775

Invoering van de structuurregeling voor grote coöperaties en voor grote onderlinge waarborgmaatschappijen

Nr. 6

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 13 mei 1987

Met de leden van de C.D.A.-fractie stel ik het op prijs dat het advies van de Sociaal-Economische Raad zonder vertraging tot een wettelijke regeling zou leiden. De snelheid waarmee de vaste commissie na de inspraaktermijn het voorlopige verslag heeft vastgesteld, verheugt mij dan ook. Ook de blijken van instemming met de afwegingen die aan het advies en dit wetsvoorstel ten grondslag liggen, stemmen tot tevredenheid.

Artikel 164 lid 2 van boek 2 B.W., zoals dat luidde voor 1 april 1986, is vervallen met ingang van die datum ingevolge de Wet van 25 maart 1987, Stb. 112 (kamerstukken 17 845). Het schrappen van die bepaling betekent evenwel niet dat bestuursbesluiten die afhankelijke maatschappijen betreffen, aan de werking van artikel 164 zouden zijn onttrokken. De regel die in lid 2 was opgenomen, is nu deel gaan uitmaken van de onderdelen *d*, *e*, *j*, en *k* van het eerste lid van artikel 164. Op dezelfde wijze is de strekking van het oude artikel 164 lid 2 van dit wetsvoorstel terug te vinden in de onderdelen *d*, *e*, *j* en *k* van artikel 63 j lid 1.

Met deze leden zie ik geen reden voor een wettelijke regeling die de vrijheid van keuze van de rechtsvorm voor de grote onderneming zou beperken.

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid hadden met waardering van het voorstel kennisgenomen. Zij stelden vast dat het voorstel op enkele punten afweek van de structuurregeling voor vennootschappen. Zij vroegen een overzicht van die afwijkingen met een motivering. De belangrijkste afwijking van de structuurregeling voor vennootschappen betreft de toepassing van de structuurregeling in de beperkte vorm op alle structuurcoöperaties en -onderlingen. De artikelen 162 en 163 (272 en 273) van boek 2, betreffende de benoeming van bestuurders en de vaststelling van de jaarrekening door de raad van commissarissen, zijn niet overgenomen. Met het onzelfstandige karakter van de coöperatieve onderneming hangt samen dat de algemene vergadering de hier bedoelde bevoegdheden behoudt.

Om soortgelijke redenen is de bevoegdheid tot benoeming van commissarissen toegekend aan de ledenvergadering en niet aan de raad zelf. Structuurcoöperaties en -onderlingen mogen in de statuten bepalen dat de commissarissen voor ten hoogste twee derden worden benoemd uit de kring der leden, eventueel uitgebreid met anderen. Zoals bij artikel 63*b* toegelicht, is deze bijzonderheid gerechtvaardigd door de nauwe

betrokkenheid van de leden bij de coöperatieve onderneming. Deze nauwe betrokkenheid van de leden maakte het anderzijds wenselijk in lid 3 van artikel 63j een waarborg op te nemen dat belangrijke besluiten niet door de ledenvergadering buiten het bestuur, en daarmee buiten de met invloed van de werknemers benoemde raad van commissarissen, om worden genomen. De mogelijkheid dat de statuten van een structuurvennootschap bepalen dat de overheid commissarissen benoemt, is niet overgenomen, omdat aan een dergelijke bepaling bij coöperaties of onderlingen geen behoefte bestaat. Ten slotte zij als afwijking vermeld dat in artikel 63b lid 2 van boek 2 B.W. voor de vaststelling van de financiële benedengrens voor toepassing van de structuurregeling in plaats van kapitaal en reserves het eigen vermogen als maatstaf moest worden aangewezen.

Met waardering nam ik ervan kennis dat de leden van de V.V.D.-fractie in hoofdlijnen met het voorstel konden instemmen. Het voorstel bouwt voort op het vervolgadvis van de Sociaal-Economische Raad over de samenstelling van toezichthoudende organen van rechtspersonen die een onderneming drijven, van 19 april 1985. Bij de voorbereiding van dat advies alsmede bij de voorbereiding van dit voorstel zijn vertegenwoordigers van de coöperatieve sector betrokken geweest. Ik leid daaruit af dat in de coöperatieve wereld geen overwegende bezwaren tegen het voorstel bestaan.

Het voorstel sluit niet uit dat de raad van commissarissen een kandidaat voor de raad voordraagt die door de algemene vergadering, de ondernemingsraad of het bestuur niet als kandidaat is genoemd. Het voorstel onderscheidt zich hierin niet van de regeling bij structuurvennootschappen. Een dergelijk onderscheid zou niet op zijn plaats zijn. Zowel bij structuurcoöperaties en -onderlingen als bij structuurvennootschappen behoort de raad van commissarissen, bij een vacature, na te gaan op welke wijze de raad moet worden aangevuld, gelet op de aanwezige deskundigheden en gelet op de noodzaak van een evenwichtige samenstelling van de raad. De raad moet vervolgens bij zijn voordracht niet gebonden zijn aan mogelijke aanbevelingen van de algemene vergadering, de ondernemingsraad of het bestuur.

Wat de vraag van deze leden betreft bij hoeveel grote coöperaties thans in de statuten is vastgesteld dat alle commissarissen leden van de vereniging moeten zijn, merk ik op dat in de meeste statuten dergelijke bepalingen voorkomen. Waar de statuten omtrent het lidmaatschap van commissarissen zwijgen, moeten de commissarissen uit de leden worden gekozen. In een enkel geval komen andere bepalingen voor, bij voorbeeld dat een minderheid van de raad geen lid hoeft te zijn. Commissarissen van buiten de kring van leden zijn als commissaris aansprakelijk, niet op de voet van lid of oud-lid.

Deze leden vroegen ten slotte wanneer het standpunt van de regering kan worden verwacht over de nog resterende voorstellen uit het advies van de Sociaal-Economische Raad van 13 april 1984. Bij de bestudering van deze voorstellen is mede betrokken het, onder auspiciën van de Commissie voor Ontwikkelingsproblematiek van Bedrijven van de Sociaal-Economische Raad verrichte, onderzoek van het Van der Heijden-Instituut naar de in de praktijk voorkomende contacten tussen commissarissen en de ondernemingsraad bij structuurvennootschappen, dat eind vorig jaar is verschenen. Bekeken wordt nog of het onderzoek aanleiding moet geven tot aanpassing van de wettelijke regeling van deze materie.

De Sociaal-Economische Raad is in hoofdstuk 7 van zijn advies ingegaan op de bezwaargronden en de fasering van de benoemingsprocedure. De Raad meende, met uitzondering van vijf Kroonleden, dat in het stelsel van gecontroleerde coöptatie er goede redenen zijn de twee bezwaargronden van de artikelen 158 lid 6 en 268 lid 6 te handhaven. De Raad wijst erop dat het niet zou passen bij het coöptatiestelsel dat het enkele subjectieve gebrek aan vertrouwen bij de algemene vergadering of

bij de ondernemingsraad in de voorgedragen persoon een benoeming zou beletten. Gebrek aan vertrouwen kan wel een rol spelen indien voor dat gebrek voldoende objectieve gronden worden aangevoerd en aannemelijk gemaakt. De Raad komt aldus tot de conclusie dat er geen aanleiding bestaat om de bezwaargronden in de aangegeven zin aan te vullen. De regering sluit zich bij dat oordeel aan.

Het voorstel van de Raad in zijn interimadvies van 15 april 1983 om de ondernemingskamer de mogelijkheid te geven te oordelen over schending van procedurevoorschriften is, door opneming bij amendement van een derde bezwaargrond, verwezenlijkt in wetsvoorstel 18 860 betreffende de overdracht aan de ondernemingskamer van de taak van de Raad over bezwaren tegen benoeming te beslissen. In navolging daarvan wordt artikel 63f aan dat amendement aangepast.

Over het voorstel van de Raad om aan de leden 4 en 5 van de artikelen 158 en 268 een bepaling toe te voegen omtrent afspraken over de bij de voordrachten in acht te nemen termijnen, is nog geen standpunt bepaald.

ARTIKELEN

Artikel 57a

Ofschoon de bepaling over de vertegenwoordiging van de vennootschap door commissarissen jegens bestuurders met tegenstrijdig belang in de statuten van de meeste b.v.'s terzijde wordt gesteld, zie ik geen overwegend bezwaar tegen opneming voor de coöperatie van een bepaling overeenkomstig artikel 256. Ook tegen een bijzondere behandeling daarin van gewone ledencontracten zie ik geen bezwaar. Artikel 57a lijkt me overigens als plaats minder geschikt dan invoeging na het derde lid van artikel 57. De tweede zin van artikel 256, dat voor alle gevallen met tegenstrijdig belang de mogelijkheid open stelt dat de ledenvergadering vertegenwoordigers benoemt, zou ook in de plaats van artikel 47 kunnen treden. Ook bij de gewone vereniging kan het namelijk in uitzonderlijke gevallen van nut zijn de mogelijkheid te hebben de raad van toezicht of een bijzondere vertegenwoordiger aan te wijzen bij strijdig belang met een of meer bestuurders of een bijzondere vertegenwoordiger in plaats van het bestuur in gevallen van een strijdig belang met een of meer commissarissen¹. Overigens is mij niet gebleken dat het ontbreken van een regeling ter zake in de geldende wet als een schrijnend gemis wordt ervaren.

Artikel 63f

Bij nota van wijziging is lid 6 in overeenstemming gebracht met de artikelen 158 lid 6 en 268 lid 6 van boek 2, overeenkomstig het bij amendement in wetsvoorstel 18 860 opgenomen voorstel.

Artikel 63h

Inderdaad mag uit het tweede lid worden afgeleid dat in de structuurregeling geen plaats is voor het stellen van andere kwaliteitseisen voor commissarissen. Het vereiste van Nederlandschap zou in vele gevallen in strijd zijn met het EEG-verdrag; wanneer een coöperatie met leden aan weerszijden van de grens haar leden van over de grens zou willen uitsluiten van het commissariaat door een vereiste van ingezetenschap, zou dat vereiste wel eens evenzeer kunnen afstuiten op het EEG-verdrag.

In het algemeen zullen de toetsstenen van artikel 63f lid 6 meebrengen dat de meeste commissarissen voldoende kennis moeten hebben van de sociaal-economische omstandigheden in Nederland. Het stellen van dat vereiste zou dus wel met de wet stroken, maar lijkt anderzijds naast artikel 63f lid 6 niet nodig, tenzij men het vereiste wil stellen voor alle

¹ Bepaald zou kunnen worden:

In alle gevallen waarin de rechtspersoon (vereniging) een tegenstrijdig belang heeft met een of meer bestuurders (of commissarissen) kan de algemene vergadering een of meer personen aanwijzen om de rechtspersoon (vereniging) te vertegenwoordigen. Behoudens de eerste zin (artikel 47) vertegenwoordigt de raad van commissarissen de rechtspersoon in andere gevallen van strijdig belang met een of meer bestuurders dan het sluiten of wijzigen van overeenkomsten zoals deze met alle leden in gelijke omstandigheden worden gesloten. De statuten kunnen van de regeling in de vorige zin afwijken.

commissarissen. In structuurcoöperaties zonder hechte banden buiten Nederland lijkt mij daartegen geen bezwaar te bestaan. Omdat de vraag in wezen de uitleg van geldend recht betreft, namelijk van de regeling voor structuurvennootschappen, die op dit punt niet anders luiden, geef ik deze mening onder voorbehoud van het rechterlijke oordeel hierover.

Artikel 63j

In het eerste lid worden besluiten over verschillende onderwerpen genoemd. Sommige daarvan behoren zozeer tot de werkzaamheden van het bestuur, dat besluiten daarover niet buiten het bestuur om mogen worden genomen. Er zijn evenwel onderwerpen bij waarvan de statuten mogen bepalen dat slechts de algemene vergadering bevoegd is daarover te besluiten, al dan niet op voorstel van het bestuur. In coöperaties is, naar wel wordt aangenomen, deze vrijheid groter dan in een n.v. of b.v., waarin de aandeelhouders niet betrokken plegen te zijn bij de onderneming van de rechtspersoon. De aanhef van artikel 63j brengt hierin geen wijziging. Lid 3 is nodig om te voorkomen dat bepalingen in de statuten van structuurcoöperaties die de macht van het bestuur ten gunste van de algemene vergadering beperken, afbreuk doen aan de bevoegdheid van de raad van commissarissen krachtens artikel 63j lid 1.

Bij nota van wijziging is nog een fout in lid 1, onderdeel *d*, van dit artikel hersteld.

De Ministerie van Justitie,
F. Korthals Altes